

Quen se repartirá o reino dos mares?

Rogelio Santos Queiruga*

Galatea era a deusa que coidaba dos mariños e mariñas. É tamén o nome duns crustáceos das nosas costas. Os mariños e mariñas de hoxe en día encoméndanse á virxe do Carme. No mar, a forza da crenza ante as incertezas pode ser fundamental para saír adiante, de temporais ou de épocas duras. Con todo, o certo é que vivimos en tempos de fe escasa. Os vellos deuses caeron no esquecemento e os novos preséntanse como manifestacións culturais e do sentimento máis que como algo que poida influír nas nosas vidas. A que nos aferraremos os mariñeiros e mariñeiras actuais ante os problemas, tormentas e desafíos que temos por diante, e máis aínda, cos coñecementos actuais? Hoxe en día sabemos das forzas que desencadean as tormentas, que non son Eolo, Poseidón ou os pecados cometidos.

Galatea na costa galega · Rogelio Santos Queiruga

Trinta anos andando ao mar dan para moito

En quen nos apoiaremos logo? Fe, crenzas, ciencia, nós mesmos, goberno? Quen ten poder para cambiar presente e futuro?

Trinta anos andando ao mar dan para moito: perder seres queridos nas súas poutas, sufrir o desgaste nas mans e na pel, descargar toneladas de peixe e marisco, xerar ingresos, ver como soben os custos, diminúen as ganancias, redúcense os salarios en altura, baixura e marisqueo, deixamos de ter xente que queira ir ao mar...

Pasei de marearme a diario a que saír ao mar con mal tempo fose como ir con calma chicha; ao tempo que vin como a frota se reducía á metade, pechaban lonxas ou deixaba de poxarse peixe nelas, e baixaban as capturas en igual proporción, máis aló dos datos falsos ou incompletos. Peches ou fracasos das campañas marisqueiras nunha ría tras outra, peche do xurelo, peche do badexo, peche da cigala, peche da raia forneira, posible peche do

polbo catro meses en 2025, descenso da lamprea e da anguía a mínimos históricos... Aumento das temperaturas, presenza inusual de peixes tropicais nas nosas augas, algas que desaparecen e deixan as rochas peladas durante unha década sen que a ninguén pareza importarlle, aínda que regresan cada ano para ir recuperando terreo submarino e frondosidade... O mar e os ciclos da terra sempre tiveron certa regularidade.

Os peixes grandes deixan de ser o cotiá en lonxas ateiçadas para converterse en portada de xornal. Antes, un rapaz de 13 anos desde a terra era capaz de pescar 50 quilos de robaliza nunha hora, cun chivo de chumbo e unha cana de bambú. Hoxe, 50 deportivos e pas de deseño non capturan nin unha soa peza en toda a xornada. Hai un mes, dous exemplares de raías en perigo crítico de extinción eran vendidos en distintas lonxas galegas facéndoas pasar por outra especie, a un euro o quilo. Cal é o prezo dun individuo dunha especie en perigo de extinción? Creo que incalculable.

Agora xa non sabemos a que atérmonos, e a ciencia que si sabe, é mal comunicada. O coñecemento científico sobre o mar é inmenso, e aínda así, insuficiente. Ese coñecemento estase vendo enturbado por demasiados intereses. Faltan valores no mar e en terra. É o relato bíblico o que di que Deus puxo ao ser humano na terra para "cultivala e salvagardala".

Negamos que haxa un problema de lixo nos océanos porque disque dana a fama dos produtos pesqueiros ao mesmo tempo que se retiran toneladas del. Que acaba co mar e coa fama do peixe? Que fai descender o consumo? O descenso de capturas e o aumento dos prezos? Ou falar do lixo mariño e de que hai que atallalo? Que fixo mal a humanidade, como individuos e administración que ostentan os poderes legislativos, executivo e xudiciais durante anos, para que tal cantidade de lixo fora parar aos nosos ríos e océanos, e para que se sinale como responsables dun dano ao mar a quen o denuncia en lugar de a quen o causa?

Coidar do mar, coidar da humanidade

Coidado cos cantos de serea. Galatea non era a única deusa dos océanos. Certas figuras femininas de aparencia fermosa e voz anxelical atraían navegantes e con eles aos seus buques ás rochas, onde se esnaquizaban e eran devorados polas fauces daquelas criaturas, que unha vez logrado o seu propósito xa non escondían a súa terrífica aparencia. Canto de certo tiñan aquelas historias?

Galatea na costa galega · Rogelio Santos Queiruga

Nunca vin unha serea, pero si vin como na escuridade da noite ou nos días de néboa, as imaxes, os silencios e os sons poden facernos pensar que estamos seguros, ou o contrario. Non sei que é peor, se ver a morte ou non vela. Os cantos de serea poden atraer navegantes a un destino nefasto para un mesmo, pero interesado para quen os entoan. É necesario, coma no caso dos navegantes antigos, pechar os ouvidos para atopar o camiño seguro, facendo caso ao coñecemento, extremando os sentidos e a alerta.

"Mentres mariñeiros e mariñeiras apenas atopan que pescar, a administración prefire culpar o ecoloxismo en vez de asumir a súa responsabilidade"

Van marcar o noso destino os deuses? Non son os deuses pagáns nin cristiáns os que teñen que protexer e coidar do mar e da humanidade. É a xente, e primeiro mariñeiros e mariñeiras. En quen imos ter fe? Podemos ter fe en algo? Si, na enorme capacidade de rexeneración, de fertilidade, produtiva da nosa terra. O mar é nai, dicían os vellos, e diso non hai dúbida. Eu fágolle moito caso aos vellos. Bastaría con coidalo un pouco para que o peixe non falte no mar. Unha boa xestión das capturas pode alimentar a humanidade, a cobiza non.

Sobrevoan moitas ameazas. Altri, a mina do Pino e Touro, San Finx ou similares, verteduras industriais e urbanas sen depurar, consumo da auga por riba dos caudais ecolóxicos, falta de regulación dos encoros, masificación de praguicidas, a pesca por riba do que o mar é capaz de repoñer (a pesar de sermos a xeración na que máis normas existen e se practican para a sustentabilidade dos océanos)..., e o peor, a negación de todo isto ou o apoio ao poder e a voces faltas de coñecemento ou representatividade por puros intereses económicos e cobiza. Si, de novo, a cobiza.

Antes citei a raia mosaico ou forneira, especie moi limitada por cotas pesqueiras. Abunda nas augas de Galicia, ao igual que as ouxas nalgunhas rías. Din as persoas expertas que a nivel mundial están moi minguadas. Mariñeiros e mariñeiras apenas atopan que pescar doutras especies e a administración prefire culpar o ecoloxismo que asumir a súa responsabilidade.

Algunhas persoas, mariñeiras, armadoras ou patroas, quéixanse de que "hai peixe e peixe" pero "non nolo deixan pescar". Din que nunca tantas normas houbo e, en cambio, é "cando menos peixe hai". A ver se nos poñemos de acordo nas ideas. Ou hai peixe, ou non o hai. Oxalá houbera tantos badexos, rodaballos, robalizas, linguados (porque eu non os vexo) como hai raias mosaico, porque estea ben ou mal a norma, está para nós. Distinto é como a xestionemos.

Teño visto un só barco botar na lonxa do Son a mesma cantidade de linguado que bota toda a frota hoxe en día en Ribeira. É certo que o contraste é maior segundo o día e o ano que escollamos para a comparativa, pero a tendencia, tanto a dos datos coma a dos ollos, é de cu e costa abaixo. E máis tendo en conta que os datos doutros tempos son incompletos. O peor é que parece que a ninguén lle importa... Nin sequera á propia xente mariñeira, que somos como os *lemmings*, uns tras dos outros correndo cara ao precipicio ante a falta de comida, envorcados unicamente en pescar, coma se iso nos

Rogelio Santos Queiruga, mariñeiro e divulgador · Rogelio Santos Queiruga

fose salvar a vida e o oficio. Outros, directamente, quérennos sacar do mar. Probablemente, a frase máis dita entre a xente do sector.

"O ecoloxismo xa mellorou as nosas vidas. Segue sendo necesario continuar camiñando por novas mudanzas"

Pois eu rebélome contra iso. Eu quero ser mariñeiro! Eu quero loitar polo mar, pola miña licenza de pesca, polo meu oficio e o dos meus antepasados, por formar parte dun sector sobre quen recae a honrosa labor, xunto coa gandaría, a industria de procesamento e distribuidora, de alimentar a humanidade. Pescar para ela responsablemente é coma para o persoal médico curala. Todo isto non é só cousa de mariñeiros e mariñeiras, senón de todo o mundo!

O ecoloxismo e o mar

E con todo, sigo tendo fe. Sigo tendo fe na xente e na capacidade e calidade humana de ser inspirado, de ser emocionado, de quereremos vivir. Cada día hai máis conciencia medioambiental, ben sexa por pura necesidade ou por clamor social. Contrólanse en maior medida os praguicidas, recíclase máis, depúranse máis as augas residuais e fíltranse os gases, fáiselle fronte á minería contaminante... O voluntariado limpa praias, ríos e montes de lixo e plásticos máis ca nunca na historia. Hai máis control sobre a pesca ilegal e o furtivismo, maior control fiscal e maior nivel de coñecemento ao alcance de todas as persoas. A comunicación e o relato xa non está só nas mans do poder.

E aquí, un novo perigo aparece no escenario. E é que cada vez máis terroristas medioambientais e elementos dentro dos postos de poder político acusan a quen defende o planeta e a xente de violentos, de coaccionar xornalistas ou de crear mentiras. Mais quen destrúe o planeta, a auga, o aire, a capacidade produtiva do mar e da terra non poderán co poder dos cartos vencer a quen ten o poder do sentido común, o respecto e o amor á humanidade. Hai beleza na química, na física, na bioloxía, pero non na cobiza, na soberbia e no orgullo.

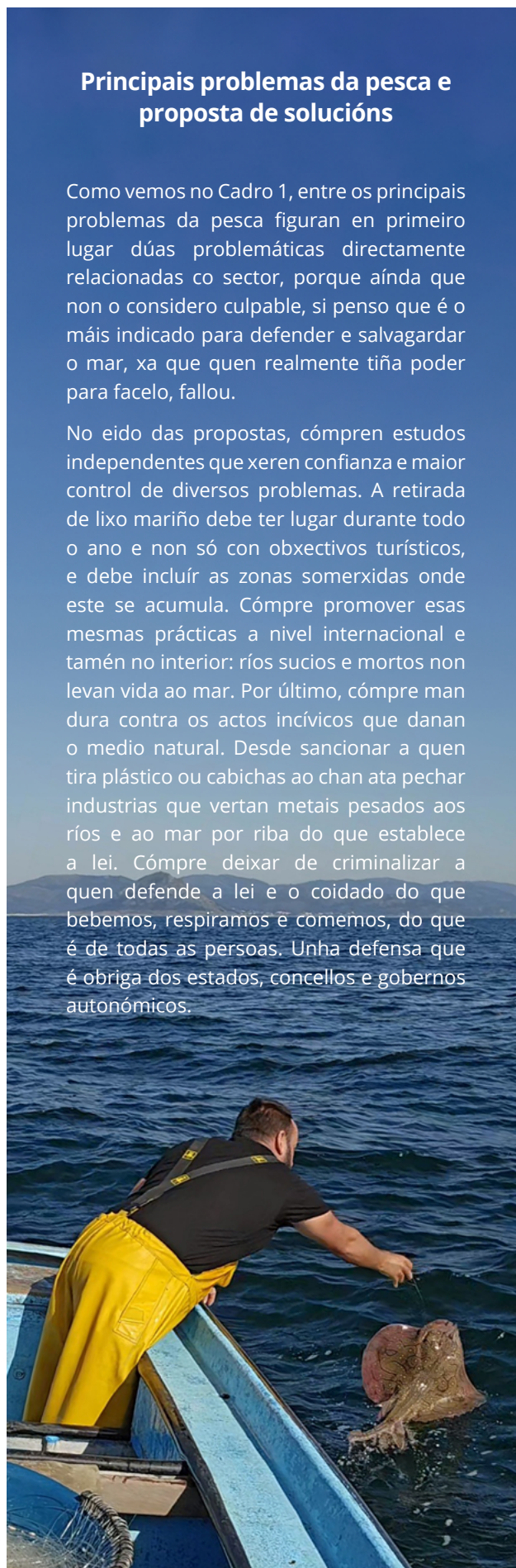
Non hai dúbida, un entorno máis limpo e mellor xestionado é máis saudable, máis produtivo e mellor para os intereses do ser humano. Un planeta morto ou enfermo non é habitable, non é fermoso, non dá de comer, nin cartos nin emprego. Traballar un planeta vivo, si. Traballar para recuperalo, para melloralo, tamén.

Por iso segue sendo necesario un ecoloxismo ao carón do ser humano, que nos dea razóns ou motivos para crer e para cambiar. Por iso creo no ser humano. O ecoloxismo xa influíu no pasado e no presente. Xa mellorou as nosas vidas, e segue sendo necesario continuar camiñando por novas mudanzas. Si, necesitamos da fe, das evidencias, da razón e do coidado que damos ao mar, ao planeta. É o que nos debemos unhas persoas ás outras. Porque temos que coidámonos entre nós, igual que dos animais e das plantas que compoñen o fráxil ecosistema no que vivimos e que tan pouco valoramos ás veces.

Principais problemas da pesca e proposta de solucións

Como vemos no Cadro 1, entre os principais problemas da pesca figuran en primeiro lugar dúas problemáticas directamente relacionadas co sector, porque aínda que non o considero culpable, si penso que é o máis indicado para defender e salvagardar o mar, xa que quen realmente tiña poder para facelo, fallou.

No eido das propostas, cómpren estudos independentes que xeren confianza e maior control de diversos problemas. A retirada de lixo mariño debe ter lugar durante todo o ano e non só con obxectivos turísticos, e debe incluír as zonas somerxidas onde este se acumula. Cómpre promover esas mesmas prácticas a nivel internacional e tamén no interior: ríos sucios e mortos non levan vida ao mar. Por último, cómpre man dura contra os actos incívicos que danan o medio natural. Desde sancionar a quen tira plástico ou cabichas ao chan ata pechar industrias que vertan metais pesados aos ríos e ao mar por riba do que establece a lei. Cómpre deixar de criminalizar a quen defende a lei e o coidado do que bebemos, respiramos e comemos, do que é de todas as persoas. Unha defensa que é obriga dos estados, concellos e gobernos autonómicos.

**Rogelio Santos Queiruga devolve ao mar unha raia
forneira · RRSS @queirugarogelio**

Principais problemas da pesca	Sobrepesca
	Pesca ilegal
	Contaminación
	Cambio climático
	Cobiza
	Empeoramento nas condicións económicas dos traballadores e traballadoras do mar e risco de desaparición do marisqueo, pesca tradicionais e acuicultura do mexillón
	Mala xestión dos recursos pesqueiros
	Deficiente fluxo do coñecemento científico mariño ao sector do mar e á sociedade e deficiente investimento en ciencia
	Descarga do peso da responsabilidade das problemáticas do mar e do sector pesqueiro sobre o sector ecoloxista
	Terrorismo medioambiental por parte de quen acusa á xente defensora do medio ambiente de violenta e agresiva; e entende a liberdade de expresión como exceso de democracia
Proposta de solucións	Estudo científico multidisciplinar e independente sobre o estado das rías e dos océanos, para poder crear leis e tomar medidas que solucionen os problemas
	Creación de contidos na televisión pública para trasladar o coñecemento científico, a conciencia medioambiental e a responsabilidade individual á poboación
	Maior control sobre a pesca ilegal e a sobrepesca nas nosas augas e sobre os produtos de importación
	Axudas ao sector pesqueiro para que asuman maior implicación no coidado e salvagarda dos océanos
	Maior control sobre os contaminantes invisibles e visibles vertidos ao medio, conscientes de que todo remata finalmente no mar
	Plans dotados economicamente para a retirada de lixo mariño das costas e do mar
	Man dura contra os actos incívicos que danan o medio natural
	Defensa e salvagarda do sector primario e de quen traballa nel, para que poidan realizar a súa actividade nas mellores condicións

*Rogelio Santos Queiruga. Mariñeiro de profesión e divulgador.